

жавно притежаваните (държавни предприятия, органите на публичната администрация и др.). Концепцията на Чобанов, Егберт, Гюреджекчиева (2006) се основава на критиката на Дейвис (1986) към подхода на Уолис и Норт (1986) за измерване на трансакционните разходи чрез обобщаване в т.нар. трансакционен и трансформационен сектор на дължности (а не отделни операции), които се приемат изцяло съответно за трансакционни или трансформационни. Дейвис (1986) критикува Уолис и Норт освен това, че при изследването на трансакционните операции (действия) в стопанството се използват само данни, събрани от официалната статистика за цели, различни от измерването на трансакционни разходи, което води до погрешни резултати. Цел на настоящата статия е да прецизира досегашната концепция на Чобанов, Егберт, Гюреджекчиева (2006) и да предложи методи за статистическо извличане на данни, предназначени за измерване на трансакционните разходи.

Изходна точка на нашите разсъждения е, че статистическото обхващане на трансакционния сектор трябва да започне на микрониво. За тази цел всички операции, извършвани в организациите при производството на стоки и услуги, които ще наричаме **стопански операции** или просто **операции (действия)**, се разделят на две категории: производствени (преобразуващи, нетрансакционни) и трансакционни (срв. Wallis, North, 1986; Чобанов, Егберт, Гюреджекчиева, 2006). Ако това разделяне на действията (операциите) се окаже осъществимо, оценяването в парични мерни единици на двете категории (т.е. пресмятането на **трансакционните и трансформационните разходи**) може да се извърши с помощта на пропорцията между времето, употребено за единия или другия вид операции в общото работно време (човекочасове на ден, седмица) и съответните проценти от трудовото възнаграждение (заплата/надница) на всеки отделен служител. Впоследствие двете категории могат да бъдат агрегирани на различни нива - например отделното предприятие, сектор или цялото национално стопанство.

Съществен е въпросът с какви методи могат да бъдат извлечени данни за стопанските операции на микрониво. Тази тематика е била изследвана и от други автори, но по наша преценка с недостатъчна методологична прецизност. Райхард (1995, р. 199-246), Бишоф, Бонет (2000) и Бишоф (2002) развиват първи подход, който взема под внимание индивидуалните операции при измерването на трансакционния сектор. В изследването на немската икономика между 1985 и 1993 г. авторите използват данни от т.нар. микросенсус, за да разпределят заетите лица според извършваните от тях дейности (срв. Бишоф, 2002). Към трансакционния сектор се отнасят дължности, в които се извършват **преобладаващо** действия в областта на търговията, администрацията, планирането и изследването, сигурността и обуче-